

Ken je dat filmpje van die baby en die slagroomtaart?

Nee?

Het gaat zo:

Een baby zit in een kinderstoel en lacht naar de camera. Voor hem staat een taart met een kaars. De baby prikt met z'n middelvinger in de slagroomlaag: z'n romper vat vlam.

De camera schokt maar het beeld blijft scherp en het kind wappert met z'n vlammeende arm.

Linksboven in beeld verschijnt nu een man, hij heeft een plastic beker bruine vloeistof in z'n hand. IJsthee, misschien is het cola. De man leegt de beker over de arm van de baby. Het vuur dooft, de baby kraait, graait in de taart, kijkt opnieuw in de camera.

En smeert twee handen slagroom in z'n ogen.

Hier gaat het beeld op zwart.

Tenminste, in de versie die nu op internet staat. Die duurt precies één minuut, het oorspronkelijke filmpje is langer: slagroom loopt zeven seconden lang over de slapen van de baby omhoog. Maar hij huult niet, hij kijkt alleen maar.

Recht in de camera.

In 1985 was het filmpje voor het eerst op de Nederlandse televisie, tijdens *Jouw leukste thuisvideo*. Het was volgens de jury het beste fragment uit de hele aflevering, dus de moeder die het instuurde kreeg een Betacam-recorder cadeau. Een paar jaar later verscheen het filmpje in een Amerikaanse show. Er stonden nu stemmetjes onder. *Hi deedledeedee*, hoor je de baby in een mannenstem denken: 'Hi deedledeedee it's my birthday so you bet I'm gonna eat this cake!'

'Watch out Junior,' roept een vrouw buiten beeld als de baby z'n vinger in het deeg steekt. En na het legen van de beker zegt de baby: 'O no, I think I'm wet mommy.'

De Amerikaanse show werd verkocht aan TvTokio en TvTokio heeft het filmpje vertaald. 'Karuchi!' doet de baby

daar. En: 'Daisi ko ko koiya. Ya ya, yayaya!' Bij het vlam vatten hoor je mensen lachen en bij het smeren van de slagroom ook. De man met de beker vonden de Japanse lachers minder grappig: bij het blussen blijft het stil. Sindsdien is het filmpje van één minuut en zeven seconden in zestien landen uitgezonden.

Daar heeft die baby nooit geld voor gekregen. Ik kan het weten.

Want ik, Florence Vos, vijftientig, was die baby.

Wist je dat?

Waarschijnlijk niet. Ik heb het in ieder geval in nog geen enkel tijdschrift gelezen. En als je mijn naam intypt bij een zoekmachine, verschijnen er heel andere dingen. Zelfs journalisten hebben er nooit naar gevraagd.

Ik had er net nog een op bezoek. Een journalist, hier; in mijn kamer. Hij droeg een trui van kunststof zo dun dat zijn schouderbladen er haast doorheen staken.

'Mooie trui,' zei ik.

'Dank u,' deed de journalist.

Ik gaf hem een mok thee en een roze koek, of eigenlijk: *glacé*. Ik ben dol op glacés maar de journalist heeft zijn koek niet opgegeten. 'Hoe is het allemaal begonnen?' vroeg hij al tijdens de thee. Ik kon het hem niet vertellen. Daarom zei ik: 'Wil je niet iets anders weten? Wat ik leuke programma's vind op tv? Wat voor dagcrème ik gebruik of welke lippenstift?'

De journalist schudde zijn hoofd.

Toch zei ik: 'Premier Rouge van Chanel, de gelimiteerde editie uit 2003. Qua lipstick dan, hè? Als dagcrème gebruik ik nu Q10 Oxide. Ken je dat? Het bevat een bestanddeel dat ze pas een paar jaar geleden ontdekt hebben, een heel speciale vitamine; het stimuleert revitaliserende peptides en de aanmaak van antioxiderende pesticiden. Chelaterende stoffen als lactobionzuur en gluconolacton absorberen het ijzer uit de opperhuid, en dat veroorzaakt veroudering. Q10 helpt het lactobionzuur te neutraliseren, wil je het potje zien?'

Mijn moeder zei altijd: 'Op schoonheid moet je nooit beknibbelen.' Maar zelf deed ze dat wel. Zo smeerde ze alleen haar gezicht met dagcrème in, nooit haar decolleté. Terwijl de verpakking toch echt adviseerde: 'Gezicht, hals en decolleté dagelijks goed insmeren.'

Een truc, zei mijn moeder. Een truc om haar nog meer dagcrème te laten aanschaffen; ze zou er niet intrappen.

De laatste keer dat ik mijn moeder zag zaten haar hals en decolleté vol groeven en levervlekken. Maar haar gezicht was gaaf.

Op de blauwe plekken na.

De journalist bewoog een pen over zijn kladblok maar ik zag dat hij niets opschreef.

Ik vroeg: 'Wil je nog een koek?'

Hij zei: 'Nee dank u, ik heb nog.'

'Maar houd je wel van glacés? Ik heb ook nog pennywafels hoor. En kokosmakronen. Wil je misschien een kokosmakroon?'

Ik weet zeker dat de journalist toen twijfelde.

'Zal ik de trommel even halen? Dan kun je zelf iets uitzoeken. Al moet ik je toch echt de kokosmakronen aanraden.'

'Nee,' zei de journalist, 'maar wel heel aardig.'

Ik keek naar een krokodilletje op z'n borst.

'Ik moest maar eens gaan, denk ik,' zei de journalist.

Hij pakte z'n jack van mijn kapstok en vertrok. Naar huis, of nog even naar de redactie om te werken aan een artikel over de Krisis, want aan het interview met mij had hij natuurlijk niets.

Ik weet wel wat die journalist wilde weten. Dat wat iedereen wil weten. Drie dingen maar:

Of.

Hoe.

Waarom.

Maar ik mocht het hem niet zeggen: ik heb een contract ondertekend. Zonder kleine lettertjes maar met *exclusieve* rechten. En de belofte het hele verhaal te vertellen.

Alleen aan jou.

Als je nu doorleest, kom je alles te weten. Of, hoe en waarom. In die volgorde, want zo heb ik het beloofd. En waarom zou ik die belofte breken?

OF

Ons Geheim. Ken je dat blad? Het heeft een oplage van 70 000 maar veel meer lezers dan dat want het ligt bij alle kappers en het zit in de leesmap. In *Ons Geheim* staan verhalen van vreemdgaande vrouwen, verslaafde moeders en overspelige vaders. Ach, je kent het vast.

Volgens Dirk is *Ons Geheim* op kwalitatief gebied geen goed blad. De redactie vertaalt verhalen uit het Duits en neemt interviews telefonisch af. Als ze al interviews afnemen, want ze hebben bij *Ons Geheim* ook een kaartenbak. In de ene la zitten kaartjes met thema's: botkanker, zelfmutilatie, overdreven genegenheid voor tropische amfibieën of paarden. De andere la zit vol archetypes. Marlies de nagelstylist met kind van drie. Reza de Utrechtse studente Nederlands. Doortje het plattelandsmeisje. Officieel dienen de thema's en archetypes ter inspiratie.

Maar wij weten wel beter. Eén keer per week, tijdens de redactievergadering, trekt de hoofdredacteur van *Ons Geheim* uit elke la één kaartje. Dan zegt hij: 'Wie gaat hier het mooiste verhaal van maken? Handen graag, ik wil alleen maar handen zien.' De maker van het mooiste verhaal krijgt aan het eind van de week een Bijenkorfbon of parkeercoupon.

Ook wanneer hij het mooiste verhaal verzon.

Dat zegt Dirk tenminste. En Dirk kan het weten, want Dirk heeft er gewerkt.

Ik niet.

Ik werkte tot een maand geleden bij *Haar Verhaal*. In vergelijking met *Ons Geheim* was onze oplage lager, maar wij werkten *duurzamer*. Deden we een interview, gingen we altijd bij de mensen langs. We namen de tijd: eerst een koekje – maria-kaakje, stroopwafel, bokkenpoot, kokosmakroon – dan pas het verhaal.

Over de uitwerking dachten we vervolgens lang na. Dirk hield niet van *mooischrijverij*. Een goede openingszin vond hij daarentegen erg belangrijk.

In *Ons Geheim* begint ieder artikel met *het begon met*. Het begon met een knobbeltje op m'n dij. Het begon met een wijntje na het eten. Het begon met een tintelende sensatie in m'n zij. Dirk vond 'Het begon met' een onorigineel begin. Dus deden wij het anders. In *Haar Verhaal* startten stukken altijd midden in de actie: 'Ik was aan het winkelen en viel flauw.' Of: 'Stond ik aardappels te koken, werd alles opeens zwart voor m'n ogen.' Dat werkt veel beter; we merkten het aan de reacties van lezers die schreven: 'Dank jullie wel voor dit artikel; dit artikel heeft mijn leven verbeterd.'

En met 'dit artikel' bedoelden ze dan: 'Manoesja heeft geen baarmoeder meer', of: 'Mila heeft een minnaar' of: 'Maaike is een pathologische leugenaar'. Soms deden lezers suggesties. Mevrouw A. Vervoort uit Emmeloord schreef ooit: '*Haar Verhaal* is mijn favoriete tijdschrift. Ik lees het iedere week na de boodschappen. Maar waarom staan er nooit Marokkanen in?' Lily wilde terugschrijven dat Marokkanen *Haar Verhaal* niet lezen, maar Dirk zei: 'Ik ben *getriggerd*. Hier moet iets mee.' Twee weken later hadden we een verhaal met Marokkanen. Het heette: 'Fatiha is Marokkaans'.

Een eigen kantoor hadden we niet; we werkten in het gebouw van De Uitgever en deelden de zevende verdieping met vijftien mensen van *Vissen & Jagen*.

Zelf waren we maar met z'n vieren: Dirk, Lily, Marjan en ik. Dirk was de hoofdredacteur. Hij had geen eigen kamer, maar om zijn bureau stond een muurtje van plexiglas. Dat had hij speciaal laten maken door een timmerman uit Amsterdam-Noord die op zijn website schreef dat hij een *ware specialist* was op het gebied van muurtjes van plexiglas. Als Dirk koffie wilde, moest hij zijn hoofd over het muurtje steken en zeggen: 'Gaat er toevallig iemand koffie halen?'

Lunchen deden we samen, in de grote kantine van het gebouw van De Uitgever. De mensen van *Vissen & Jagen* zaten meestal in het midden, aan de grote ronde tafel, de jongens van het *Financieel Blad* hadden de neiging zich te verspreiden. Maar wij van *Haar Verhaal* zaten altijd op dezelfde plek.

Rechtsachter, bij de plastic varen. Soms zei Dirk een van de jongens van het *Financieel Blad* gedag. Dan riep hij: 'Hé da's Chris, daar gaat Chris, dag Chris!' en dan zwaaide hij naar de overkant van de zaal, vanachter onze varen. Ik heb geen van de jongens van het *Financieel Blad* ooit terug zien zwaaien.

Lily was vrijgezel en dat zei ze graag en vaak. Vroeg iemand onder het eten 'hoe gaat het?', zei Lily: 'Ach ja, nog steeds single, hè?' Lily las boeken over singles, luisterde liedjes over singles en keek televisieseries waar singles de hoofdrol in speelden. Maar soms even niet. Dan zei Lily: 'Ik ben aan het daten' en: 'Dit is de man van m'n leven.' Drie lunches later zei Lily dan meestal: 'We matchen toch niet helemaal, de man van m'n leven en ik.' Dan was er geen vonk of geen klik of had haar date de serveerster geen fooi gegeven. 'En als ie nu al geen fooi geeft,' zei Lily eens, 'wat kan ik dan in de toekomst verwachten?'

Ik heb toen geknikt.

Dirk was altijd als eerste klaar met eten. Dan schoof hij zijn bord voor zich uit en zei: 'Nou, ik ben uitgegeten.' Daarna stond hij op en ging hij terug naar de zevende. Had hij die dag een appel of kuipje yoghurt met apart zakje havervlokken gekocht, dan nam hij die mee naar boven. We hebben het nooit zo afgesproken, maar Lily, Marjan en ik wachtten met opstaan tot we alle drie klaar waren. Eén keer hebben Lily en ik zestien minuten zwijgend naar Marjan en haar halve croissant hüttenkäse gekeken. Alleen toen er een brokje hüttenkäse aan Marjans kin kleefde, zei Lily: 'Marjan, je hebt een stukje hüttenkäse aan je kin kleven.'

Maar met haar werk was Marjan vaak vroeg klaar. Soms startte ze een uur eerder zodat ze haar kinderen op tijd van school kon halen. We kenden ze van de foto op haar bureau: een meisje en twee jongens met fluorescerende bermuda's en een scheiding in het haar.

Slechts één keer vertrok Marjan als laatste. Lily en ik dachten: ze is al weg. Maar ik kwam haar daarna tegen in het damstoeilet, met uitgelopen mascara: ze had de deur niet goed

op slot gedaan. 'Laat maar,' zei ze toen ze me zag staan, 'laat maar.'

Toen zijn Lily en ik naar huis gegaan.

Eén keer per week verdeelden we de verhalen. We hadden ieder ons eigen specialisme. Ik deed ziektes, al dan niet chronisch, Lily psychische aandoeningen. Marjan deed relaties, verslaving en gezinsdrama's.

En dan was er nog borstkanker. Borstkanker was een categorie apart; de enige aandoening die we omstebeurt beschreven. Want terwijl de meeste onderwerpen één keer per jaar langskwamen, behandelden we borstkanker om de vier weken. In de week dat ik werd aangenomen, zei Dirk: 'Een op de drie vrouwen krijgt borstkanker, dus dat betekent: een op de drie lezers. En waar willen lezers met borstkanker over lezen? Precies: over borstkanker. Heeft een vrouw eenmaal borstkanker, wil ze alleen nog over andere vrouwen met borstkanker lezen. Vrouwen met borstkanker moet je niet met verhalen over de ziekte van Hodgkin vervelen, vrouwen met borstkanker moet je borstkanker geven. Begrepen?'

Het kwam zelden voor, maar soms waren we het niet meteen eens over de verdeling. Dit gebeurde bij 'Marjorie heeft een permanente piep in haar oor'. Lily zei: 'Da's psychisch.' Dirk vond dat niet. 'Nee,' zei die, 'een permanente piep is iets fysieks.' 'Ja,' zei Marjan, 'een permanente piep is fysiek.' Dus Dirk vroeg: 'Flora, wat vind jij ervan?'

Een paar dagen later zat ik bij Marjorie op de bank.

Ze bood me een pindarotsje aan: 'Ik heb ze speciaal in huis gehaald.' Ik beet in het rotsje. Het kruimelde een beetje. Marjorie zei: 'Je kunt zo'n rotsje het best in één keer opeten.'

'Wanneer is het piepen ontstaan?' vroeg ik.

'Nou,' zei Marjorie, 'het begon met een zachte piep.'

Er stond een radio op haar bank: hij ruiste. 'Dat moet,' zei Marjorie, 'dan hoor ik die piep tenminste niet.' Ze vertelde dat ze zonder ruis niet kon slapen of lezen en ook niet ontspannen een pastaschotel kon eten. Op sommige dagen wisselde ze

wel zes keer van frequentie. 'Zuivere ruis is zeldzaam,' vertelde Marjorie. 'Er zit altijd wel iets doorheen. Een stem, een lied, gekraak of gepiep. Soms uit het niets; is de ruis al twee uur *steady*, hoor je opeens iemand het nieuws voorlezen. Alleen vierentachtig punt twee en zesenzeventig punt negen zijn redelijk betrouwbaar. Maar je weet het natuurlijk nooit zeker.'

Ik schudde mijn hoofd: 'Nee, dat weet je nooit.'

Mijn vingers waren bruin van het pindarotsje en ik had niets om ze aan af te veggen. 'Zie je wel,' zei Marjorie. 'Je moet rotsjes eigenlijk altijd meteen in je mond stoppen.'

Soms werd ze 's nachts wakker, zei ze. Van Franse chansons:

Madame promène son cul sur les remparts de Varsovie.

Madame promène son coeur sur les ringards de sa folie.

Dan stond ze op, *son ombre sur les grand-places de l'Italie*, draaide ze aan de knop, *je trouve que Madame vit sa vie*, en wisselde ze van frequentie.

Het is nu bijna een maand geleden dat ik voor het laatst op de redactie was. Marjan heb ik sindsdien niet meer gezien. Wel heb ik kerstkaarten gemaakt. Kerstkaarten met glitters, origami en mijn handtekening. Ook heb ik jurken gekocht: twee blauwe, drie groene, zes zwarte, twee met pofmouwen, een onderjurk, drie bruine en twee met polkadots.

En één rode.

Een heel mooie rode.

Maar laat ik niet afdwalen. Laat ik beginnen met de eerste vraag in dit verhaal: *Of*.

Waar begint *Of*? *Of* begint daar waar alles altijd maar begint.

Op maandag.

MAANDAG

Maandag begon met mijn tijdelijke terugkeer naar de redactie. Ik had na *het gebeuren* een paar dagen vrij genomen, in totaal

was ik er een week niet geweest. Iemand had mijn bureau opgeruimd, de post-its van m'n computer afgetrokken en er een stapeltje van gemaakt. De velletjes kleefden aan elkaar, m'n memo's waren onleesbaar.

'Flora,' riep Marjan toen ze binnenkwam. Ze zei: 'Je bent er weer. Hoe is het nu. Ben je al wel een beetje bijgekomen.' Ik zei: 'Ja,' Dirk vroeg: 'Koffie?'

Toen is Dirk zelf koffie gaan halen: zwart voor mij, verkeerd voor Marjan, thee voor zichzelf en voor Lily wiernermelange. 'Mooie nieuwe schoenen,' zei die. Ze wees naar mijn pumps van Givenchy. Ik had ze al een paar keer eerder gedragen. 'Ja,' zei Marjan en ook Dirk vond: 'Dat zijn heel mooie schoenen, Flora.'

Bij *Vissen* & *Jagen* was iemand jarig. We hoorden ze zingen, in de ruimte naast ons:

Er is er een jarig. Hoera, hoera.

Dirk wachtte tot de mensen van *Vissen* & *Jagen* uitgezongen waren en zei toen: 'Zo Flora. Klaar om weer aan de slag te gaan?'

Nog diezelfde middag begon ik aan een nieuwe opdracht. Ik moest naar Almere want daar woonde Mimi.

Mimi was een primordiale dwerg van negentig centimeter lang. En mensen van negentig centimeter lang, daar zijn er over de hele wereld maar een paar van. 'Nu nog honderddrie,' zei Mimi. Want een Chinees meisje met primordiale dwerggroei was onlangs overreden.

Door een riksja.

Veel patiënten wonen nu in Japan, Dubai en Amerika, maar de meeste landen hebben geen inwoners met primordiale dwerggroei: die moeten het met de primordiale dwergen uit andere landen doen. Mimi was de enige patiënt in Europa en had iedere maand een andere cameraploeg op bezoek. De Zweden in juli, de Polen in augustus, de Tsjechen waren net weg. Mimi had al twee keer eerder Tsjechische documentairemakers ontvangen. Ze zei: 'In Tsjechië is primordiale dwerggroei echt een ding', en vertelde dat ons interview daarom was uitgesteld. 'Heeft Dirk dat niet verteld?'

‘Nee,’ zei ik, ‘maar ik ben een weekje weggeweest.’

De Tsjechische cameraploeg wilde niet filmen op de dag dat Mimi mij een interview gaf; dat vonden ze niet authentiek. Wel wilden ze mee naar het ziekenhuis en erbij zijn wanneer Mimi in de supermarkt sperzieboontjes woog. Ze was op een omgekeerd winkelmandje gaan staan, alleen zo kon ze bij de weegschaal. Meestal stond Mimi niet op omgekeerde mandjes. Meestal trok Mimi een roerbakzak van de onderste plank in het koelvak. Maar dat vertelde ze de buitenlandse documentairemakers niet. ‘Aan omgekeerde mandjes hebben ze meer,’ zei Mimi.

Mimi gaf me een Bastognekoek en zei: ‘Sorry, ik ben misschien wat traag vandaag. Ik ben een beetje moe. Het put ook uit, hè? Zo’n cameraploeg op bezoek.’ Ze zuchtte en zei: ‘Je weet hoe dat gaat.’ Ik knikte maar ik wist het niet.

Ik heb niets tegen camera’s.

Vroeger was ik vaak televisiepubliek. Honderdnegentien keer zat ik op de tribune van quizen, serviceprogramma’s en spelshows. Ik heb het allemaal op video. Vaak zat ik vooraan, vooral bij talkshows voor een ouder publiek. ‘Hè hè,’ zei de floormanager dan, ‘eindelijk eens een jong iemand.’ Sindsdien weet ik: ouderen zien zichzelf liever niet.

Het kwam niet vaak voor, maar soms had ik geen zin. Niet in de rit, niet in de zit, maar mijn moeder zei dan: ‘Ga toch maar, Flora. Dan hebben ze je weer even gezien.’

‘Wil je m’n huis zien?’ vroeg Mimi. ‘Dan kun je aantekeningen maken over alle aanpassingen.’ Ik zou Mimi in het interview volledig quoten, dus had geen aantekeningen over aanpassingen nodig. Maar Mimi liep al naar de keuken. Ze wees: ‘Verstelbaar aanrecht, lage laatjes, speciaal ontworpen tafel.’

Er hingen lampjes voor haar ramen. Kerstlampjes die ze bij de Blokker als *Multicolour* verkopen. De lampjes knipperden met lange tussenpozen. ‘Maar ze kunnen ook sneller, hoor,’ zei Mimi. ‘In verschillende standen. Kijk, nu ik hier op druk knippen ze stroboscopisch.’